

I.1. Természeti környezet

Az európai biogeográfiai régiók közül – amelyek mindegyikének sajátos földtana, éghajlata és élővilága van – Magyarország teljes területe a pannóniai biogeográfiai régióba tartozik. Európa Kis-Ázsiával együtt ábrázolt biogeográfiai régióit a Függelék F.1. 3. *ábra* szemlélteti. Az EU európai területén 7 biogeográfiai régió található, a **pannóniai biogeográfiai régió** 2010-ben **az EU-nak mintegy 3%-ra** terjedt ki. A pannóniai régióban különlegesen magas a fajok sokféleségének szintje, **csak erre a területre jellemző fajok** sokaságával. A régió a madárvilág szempontjából is különös jelentőséggel bír.

A Pannon biogeográfiai régió legnagyobb településeként **Budapest természeti változatossága európai mércével mérve még annak ellenére is egyedülállónak** tekinthető, hogy az utóbbi bő évszázad háborúi, illetve nagyszabású építkezései egyre **gyorsuló mértékben vezettek a természeti értékek rohamos csökkenéséhez.**

Magyarországon a veszélyeztetett, vagy más szempontból védelemre érdemes élőhelyek és fajok védelme, valamint a fajokról szerzett ismeretek bővítése évszázados szakmai fejlődés eredményeképp alakult ki a hazai természetvédelem kezdetén (1879-1919), majd intézményesített megalakításán (1923), és további főbb állomásain keresztül¹.

A 2022. évi adatok szerint **a főváros területének mintegy 7%-a (3.806 ha) országos vagy helyi jelentőségű védettség** alá tartozik.

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területek hálózatába tartozó Natura 2000 területek (kb. 3.313 ha, Budapest területének 6%-a) részben átfedésben vannak a már említett országos, vagy helyi jelentőségű védett területekkel.

A természetvédelmi oltalom alatt álló területeket kiegészíti, illetve részben átfedi az Országos Területrendezési Tervben a területrendezés jogi eszközeivel szabályozott **országos ökológiai hálózat** rendszere.

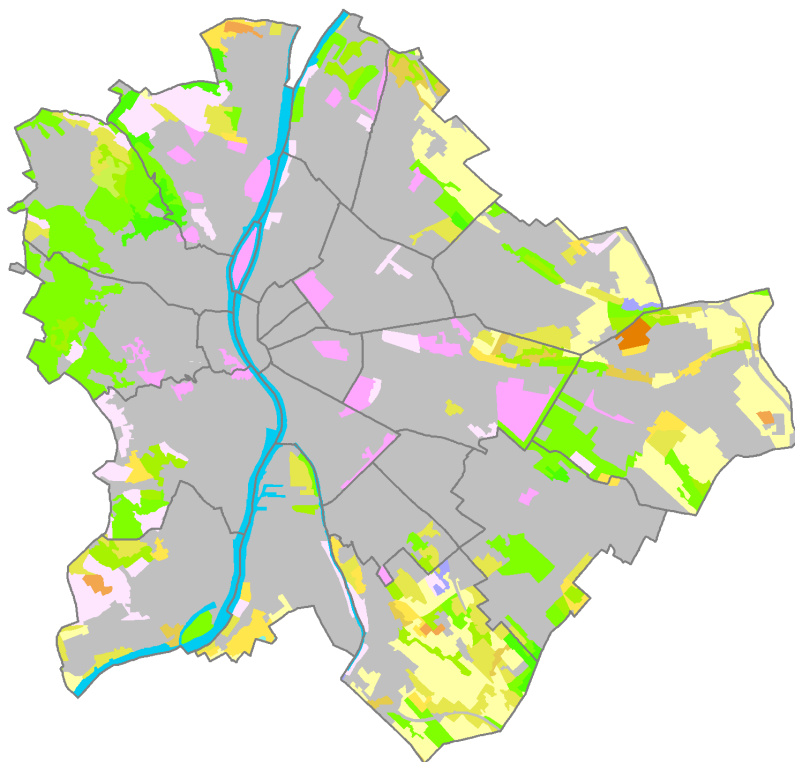

Természetvédelmi szempontból értékes területek leírása, jellemzése

Élőhelyek

Az Európa Unió CORINE projekt keretein belül a 90-es évektől kezdődően hazánkban is elkészültek a felszínborítottsági adatbázisok.

A műholdfelvételek alapján modellezett felszínborítás vegetációtípusoknak feleltethető meg, így ábrázolhatók a különböző élőhelyek.

1. ábra: Vegetációtípusok (Forrás: CORINE adatbázis, 2018.²)

Gray	Jellemzően beépített terület
Pink	Városi zöldterületek
Light pink	Sport-, szabadidő- és üdülőterületek
Yellow	Nem-öntözött szántóföldek
Orange	Szőlők
Light orange	Gyümölcsösök, bogyósok
Light yellow-green	Rét / legelő
Yellow-green	Komplex művelési szerkezet
Light green	Mezőgazdasági területek természetes növényzettel
Light green	Lomblevelű erdők
Dark green	Tülevelű erdők
Light green	Vegyes erdők
Light green	Természetes gyepek, természetközeli rétek
Light green	Átmeneti erdős-cserjés területek
Light blue	Szárazföldi mocsarak
Blue	Folyóvizek, vízi utak

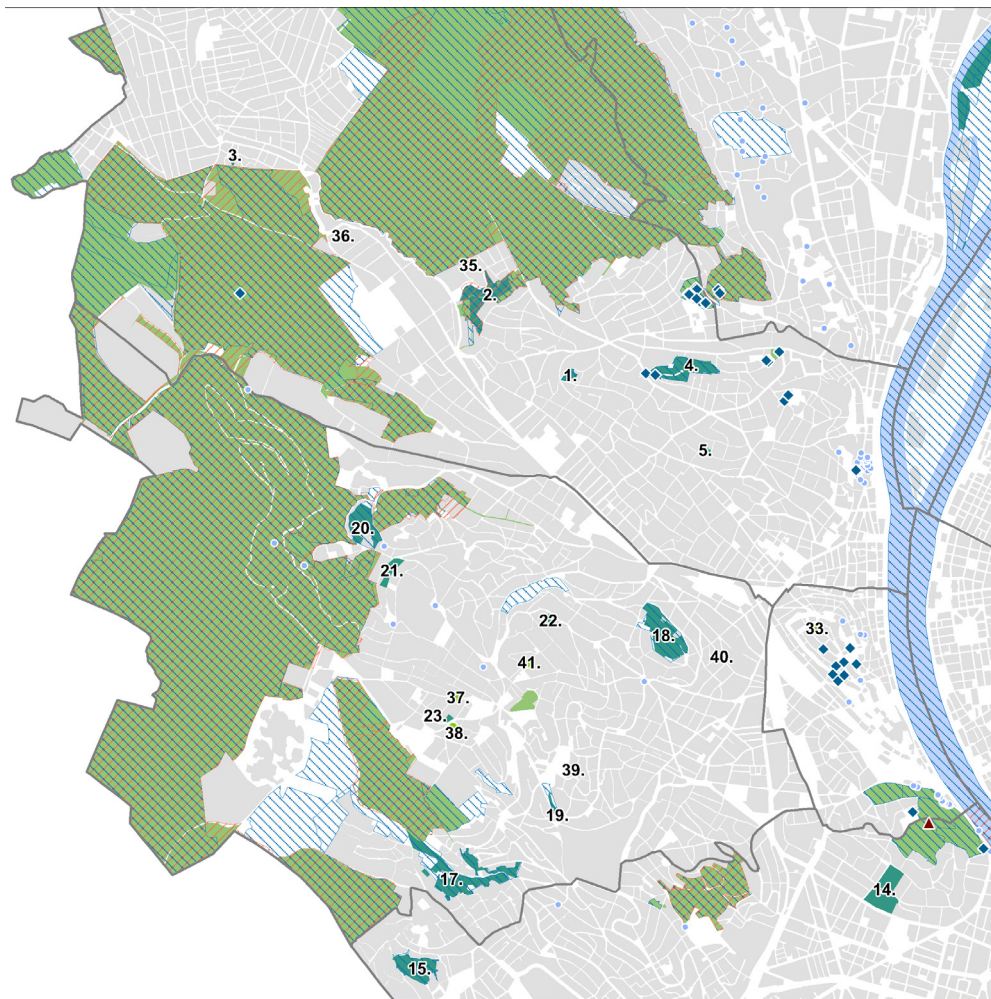
Természetvédelmi oltalom alatt álló területek

Budapest egyedülállóságát erősíti a jelentős kiterjedésű védett, természetközeli állapotú területek és egyes védett növényfajok kizárólagos (unikális) jelenléte. **Három védett növényfaj** (homoktövis, sárgás habszegfű, vajszínű atracél) **az országban kizárólag csak Budapesten fordul elő**; ezen kívül itt található a magyar ósziaraszoló, a magyar tavaszi fészűbagoly **utolsó hazai élőhelye, valamint a Normafánál található Harangvölgyben a csíkos boglárka utolsó Kárpát-medencei élőhelye.**³

A hazánkban előforduló mintegy 2.700 őshonos növényfajból több mint 1.400 megtalálható a fővárosban, amelyek közül 197 élvez törvényes oltalmat, 14 faj fokozottan védett kategóriába tartozik. Az állatvilág képviselői közül a hazai madárfajok 65%-a (kb. 265 faj) él a fővárosban, 110 faj pedig évente rendszeresen itt költ. Legfigyelemreméltóbb fészkelő fajok a rétisas, a füleskuvik, a holló, a gyurgyalag és a kuvik.

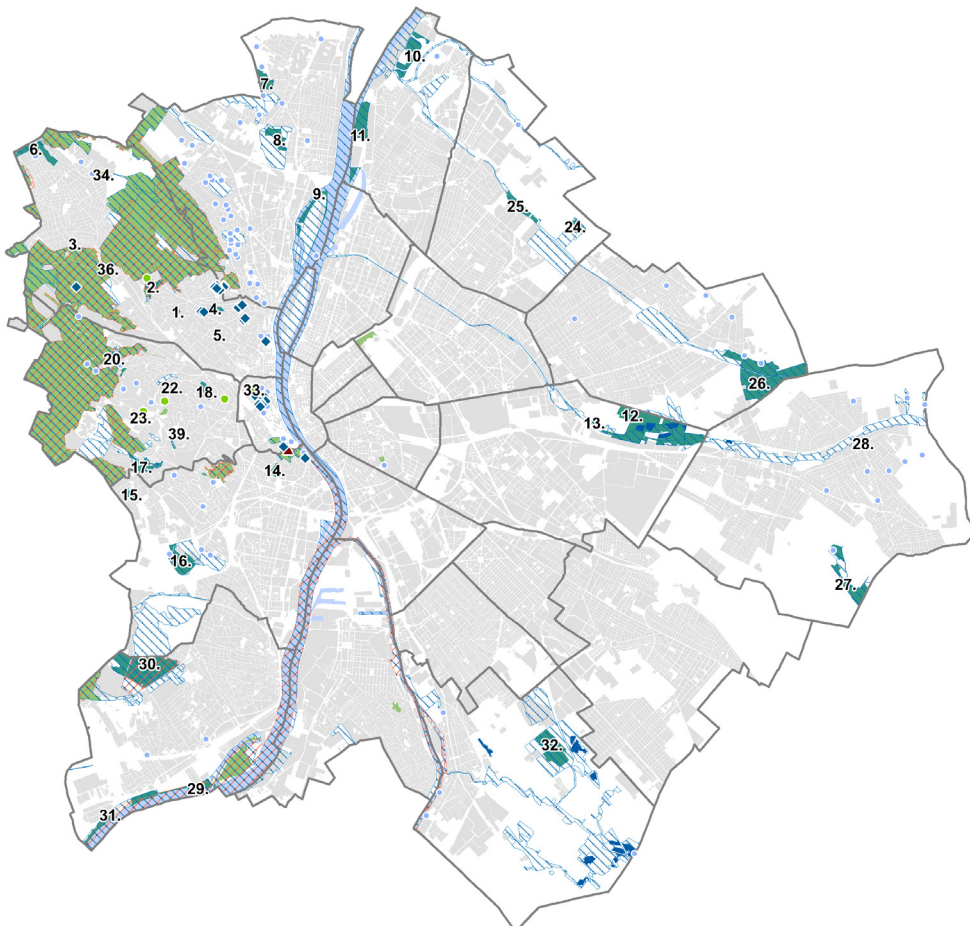
A természet védelméről szóló törvény⁴ (a továbbiakban: Tvt.) szerint a természeti érték és terület kiemelt oltalma a védetté nyilvánítással jön létre, amelyre bárki javaslatot tehet. Országos jelentőségű terület esetén a miniszter, helyi jelentőségű terület esetén rendeletben a települési – Budapesten a fővárosi – önkormányzat nyilvánít védetté⁵.

A főváros területének mintegy 7%-a külön jogszabályban foglalt védettség alá tartozik. Budapest területén természeti oltalom alatt áll 3.806 ha terület, a védelmi kategóriák területi megoszlását a 2. ábra mutatja be, illetve a következőkben részletezzük.

2. ábra: A főváros természeti értékei
(Adatforrás: Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósága, Főpolgármesteri Hivatal)

- Országos jelentőségű védett természeti terület
- Országos Ökológiai Hálózat
- Natura 2000 terület
- Fokozottan védett barlang
- Ex lege védett láp
- Ex lege védett földvár
- Ex lege védett forrás
- Helyi jelentőségű védett természeti terület
- Helyi jelentőségű védett természeti érték
- 1.** Helyi jelentőségű védett természeti terület, emlék sorszáma

Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek (Natura 2000 területek)

Uniós szinten a politikai és közigazgatási határoktól függetlenül könnyebb biztosítani az olyan **fajok és élőhelyek védelmét**, amelyekre hasonló természeti feltételek jellemzők, de különböző országokban található. Az egyes biogeográfiai régiókban kijelölt **közösségi jelentőségű területek** a madárvédelmi irányelv szerinti **különleges madárvédelmi területekkel együtt** alkotják a **Natura 2000 ökológiai hálózatot**, mely az EU mind a 28 tagállamát felöleli. A kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területeket az adott régióban található egyes **tagállamok által benyújtott nemzeti jegyzékek alapján** választják ki⁶. A Natura 2000 területeket a Kormány jelöli ki és teszi közzé, valamint határozza meg az e területekre vonatkozó szabályokat. A Natura 2000 területeken lévő földrészleteket a miniszter hirdeti ki.

Az **európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területek hálózatába tartozó Natura 2000 területek**en előforduló közösségi jelentőségű, valamint kiemelt közösségi jelentőségű élőhelytípusok, illetőleg fajok megőrzéséhez szükséges előírásokat az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló rendelet⁷ állapítja meg.

A fővárosi Natura 2000 területek (kb. 3.313 ha, Budapest területének 6%-a) közé tartozik az értékes növényzettel borított budai hegyek (Budai Tájvédelmi Körzet) jelentős része (Budai-hegység: HUDI 20009), a Tétényi-fennsík egy része (Érd-tétényi plató: HUDI 20017), a Duna déli szakasza és árterei (Duna és ártere: HUDI 20034), valamint a Ráckevei (Soroksári)-Duna-ág és partszakaszai (Ráckevei Duna-ág: HUDI 20042).

Országos jelentőségű védett természeti területek

Ide tartozik többek között a Budai Tájvédelmi Körzet fővárosi közigazgatási területen belüli része, a budai Sas-hegy, a Gellért-hegy, a Háros-sziget, a Jókai kert, a Fűvészkert, 2012-től a csepeli Tamariska-domb, 2014-től a Fővárosi Állat- és Növénykert, a Tétényi-fennsík azon része, amely országos védettségű, a Pusztaszeri úti földtani alapszelvény és a Róka-hegyi bánya földtani alapszelvény természeti emlék, valamint a Szemlő-hegyi- és a Pálvölgyi-barlang felszíni védő területei. (kb. 2.753 ha, Budapest területének 5%-a). Országos szintű védelmüket miniszteri rendeletek⁸ biztosítják.

Védetté nyilvánítási eljárás nélkül, a törvény erejénél fogva országos jelentőségű (ex lege) védett természeti területnek minősülnek a főváros területén található lápok, források, földvárak, továbbá „ex lege” védett természeti értékek a barlangok is⁹. Az „ex lege” védett természeti területek, földrészletek határvonalát a természetvédelmi hatóság – Budapesten a **Pest Vármegyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási Főosztálya** (a Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség további jogutódja; a továbbiakban: Kormányhivatal) – egyedi határozattal állapítja meg. A lehatárolt és lehatárolásra váró érintett helyrajzi számokat a természetvédelemért felelős minisztérium tájékoztatója¹⁰ tartalmazza. A fővárosban az „ex lege” védett lápok (Gyáli- és Rákospatak mentén) területe mintegy 82 ha (Budapest területének 0,16%-a).

Budapest területén a természetes vízforrások száma meghaladja a százat, legtöbbjük a Budai-hegyvidék területén található, a források adatbázisa a VITUKI (Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Kutató Intézet Nonprofit Közhasznú Kft.) korábbi felmérésén és a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság adatszolgáltatásán¹¹ alapul.

Számos kisebb-nagyobb barlang található a budai hegyekben, a barlangok nyilvántartását; a látogathatóság és a kutatás feltételeit miniszteri rendelet¹² tartalmazza. Itt található hazánk leghosszabb, 29 km-es összefüggő barlangrendszere (Pálvölgyi-barlang – Mátyás-hegyi-barlang – Hideg-lyuk – Harcsaszájú-barlang rendszere). Jelentős kiterjedésű, fokozottan védett barlangok továbbá: a Budai Vár-barlang, a Ferenc-hegyi-barlang, a Gellérthegyi-barlang, a József-hegyi-barlang, a

Molnár János-barlang, a Szemlő-hegyi-barlang. A budapesti barlangok felszíni védőövezete¹³ közel 670 ha nagyságú, az érintett területek lehatárolását közhiteles nyilvántartás¹⁴ teszi közzé.

Budapest területén egy földvarról van tudomás, amely a Gellért-hegyen található egykori kelta kori település központja volt a Kr.e. I. században.

A Normafa törvény hatálya alá tartozó földrészek¹⁵ esetében a vonatkozó jogszabályokat – így a Tvt. rendelkezéseit is – a Normafa törvényben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni, amely az eljáró hatóságokat is köti. A Normafa törvény által meghatározott ún. „*történelmi sportterület*”-tel érintett, az állam tulajdonában álló ingatlanok a Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat vagyonkezelésébe tartoznak¹⁶, ezért itt a természetvédelmi kezelési feladatokat is a Hegyvidéki Önkormányzat látja el.

A többi budapesti országos jelentőségű védett természeti terület természetvédelmi kezelője¹⁷ a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság.

Helyi jelentőségű védett természeti területek

A Tvt. alapján¹⁸ a fővárosban a helyi védett természeti területté nyilvánítás kizárólag a Fővárosi Közgyűlés hatásköre.

A Fővárosi Közgyűlés által rendeletben¹⁹ kijelölt – **országos védelem alatt nem álló** – természetvédelmi területek és természeti emlékek tartoznak e védelmi kategóriába (kb. 970 ha, **Budapest területének 2%-a**). Ide sorolható például a Felsőrákosi-rétek területe, a Naplás-tó és környezete, a Merzse-mocsár, és a Tétényi-fennsík is. 2022-ben három új terület kapott védettséget, a II. kerületi Jegénye-völgy, a III. kerületi Óbudai-szigeti ártéri erdő és a XXII. kerületben található Nagytétényi Duna-part. **Budapestben jelenleg 41 helyi jelentőségű védett természeti terület** (32 terület és 9 emlék) található, amelyek elhelyezkedését a 2. ábra mutatja be. További hat terület védetté nyilvánítása tervezett: Vár-hegy, Csatárka utcai gyep, Szép-völgyi-erdő, Farkas-erdő, Őrmező, Mocsáros (védett terület bővítése).

A helyi védett területek **természetvédelmi kezelését** a fővárosi zöldfelületi rendszerbe tartozó zöldterületek és zöldfelületekről szóló Főv. Kgy. rendelet²⁰ értelmében a BKM Nonprofit Zrt. FŐKERT Kertészeti Divízió (továbbiakban: **FŐKERT**) végzi.

A helyi jelentőségű természetvédelmi területek állapota

A helyi jelentőségű természetvédelmi területek állapotértékeléséhez szükséges **vizsgálati, adatgyűjtési** eljárás, továbbá **adatértékelés** kialakított módszertanának alkalmazását a korábbi évekhez hasonlóan a Fővárosi Önkormányzati Rendészeti Igazgatóság – amelynek alapvető közfeladata többek között a Fővárosi Önkormányzat illetékességi területein a közterület-felügyeleti feladatainak ellátása – keretein belül működő önkormányzati természetvédelmi örök őrszolgálat²¹ (a továbbiakban: FÖRI) folytatta. A protokoll alapján valamennyi helyi jelentőségű természetvédelmi területre vonatkozóan az özönnövények és tájidegen fajok aktuális borítottságának becslését készítette el.

A **tájidegen, idegenhonos és invazív fajok jelenléte** és egyes esetekben terjedése továbbra is az **egyik legjelentősebb veszélyeztető tényező** az őshonos élővilágra nézve. Elsősorban a síkvidéki élőhelyeken jelentkező folyamat visszaszorítása sokszor minden erőfeszítés ellenére sem garantálható. Míg a fásszárúak esetében a folyamatos és szakszerű eltávolítás eredményes tud lenni, addig a lágyszárú inváziós fajok terjedésének megállítása rendszeresebb és intenzívebb beavatkozást igényel.

A végrehajtott természetvédelmi kezelések lokálisan átmenetileg vissza tudják szorítani egy özönnövényfaj terjedését (pl. Turjános: kanadai aranyvessző, Felsőrákosi-rétek: kanadai aranyvessző és magas aranyvessző, Denevér úti gyepfolt: közönséges

orgona), azonban az újrafertőződés esélye igen nagy, ezért a folyamatos utókövetés és kezelés fontos feladat.

A helyi jelentőségű természetvédelmi területek tájidegen és inváziós fajokkal való fertőzöttségi problémáját a *Függelék 1. táblázata* a foglalja össze.

 Függelék F.2.

Az inváziós fajok visszaszorításában – a természetvédelmi területek kezeléséért felelős FŐKERT mellett – számos civil szervezet (Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, a Zöld Jövő Környezetvédelmi Egyesület, az Erdőmentők Alapítvány, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem stb.) is részt vesz. Részletesen l.: *II.7. Zöldfelület-gazdálkodás fejezetben*.

Ökológiai Hálózat

A fent említett természetvédelmi oltalom alatt álló értékeket az országos ökológiai hálózat övezeti rendszere – azokat részben átfedve – egészíti ki, amit a **területrendezés** többször megújított törvényi szabályozása²² kisebb módosításon túl, a főbb rendelkezéseket tekintve nem változtatott meg. A hálózat magterületből, pufferterületből és ökológiai folyosóból áll. A magterület részben **átfedésben van a természetvédelmi oltalom alatt álló területekkel**, de a magterületbe tartoznak további, természetvédelmi szempontból értékes, de természetvédelmi oltalom alatt nem álló területek is. A magterületeket pufferterületek veszik körül, az ökológiai folyosó pedig összeköti az előbbi értékes élőhelyeket.

Az ökológiai hálózat területi lehatárolása 609 ha-ral bővült, így a törvényben kijelölt ökológiai hálózat a főváros természeti szempontból értékes területének nagy részét tartalmazza (kb. Budapest területének 14%-a). A Budai-hegyvidék, a Duna teljes budapesti szakasza árterével együtt, és a kisvízfolyások partmenti sávja is hálózati elemként funkcionál.

Budapesten **több olyan helyi jelentőségű védett természeti terület** található, amely **korábban nem volt része az ökológiai hálózatnak**. Ld.: *BKÁÉ 2016 Függelék I.1. fejezet, 32. táblázat*. Az új törvényben lehatárolt ökológiai hálózat a helyi jelentőségű védett természeti területek, illetve a természetvédelmi szempontból értékes, védelemre érdemes területek jelentős részét magába foglalja.

Természetvédelmi területek állapotára ható tényezők

Több esetben a védett területek állapota azért nem megfelelő, mert a **tájidegen**, illetve **invazív fajok elterjedése**, az **illegális hulladékelhagyások** és a bolygatottság mértéke (a túlhasználat, szomszédsági hatások, tiltott és engedély nélküli tevékenységek) fokozatosan romló állapotot eredményeznek. Itt kell megemlíteni a **túlzottan elszaporodó vadállomány** okozta károkat is.

A természetközeli élőhelyeket veszélyeztető tényezők között napjainkban az egyik legjelentősebb és egyre nagyobb problémát **az idegenhonos, inváziós fajok terjedése** jelenti, ami a biológiai sokféleség (a biodiverzitás) csökkenését, az ökológiai folyamatok átalakításával az élőhelyek elszegényedését eredményezi.

Az **inváziós fajok terjedését** elsősorban a növény- és állatfajok szándékos betelepítése, véletlen behurcolása okozza, továbbá a klímaváltozás helyi folyamatai is elősegítik.

Jelentős szerepet tölt be például a **Duna**, amely **inváziós folyosó** az idegenhonos, inváziós fajok terjedésében. Ld.: *BKÁÉ 2015 I.1. fejezet, 15. oldal*.

Külön meg kell említeni számos szárazföldi gerinctelen fajt, melyek a globális kereskedelem révén sok esetben napi fogyasztási termékekkel (pl. élelmiszerekkel), valamint **kertészeti és dísznövény szállítmányokkal** jutnak el távoli élőhelyekre, ahol megtelepedve és elterjedve számos problémát okoznak.^{23 24} Ld.: *BKÁÉ 2015 I.1. fejezet, 15. oldal.*

Az Európai Unió már a 1970-es évek végétől kezdve intézkedéseket tett a biológiai invázió megelőzése, valamint az özönfajok elleni védekezés érdekében, és jelenleg is több jogszabály van érvényben a témához kapcsolódóan²⁵. A hazai szabályozás terén a következőkben részletezett hiányosságok adódnak.

Az inváziós fajok jelenlétét sokszor **a megunt házikedvencek** jó szándékkal történő helyi élőhelyre juttatása okozza. Ennek hátterében az áll, hogy **a kedvtelésből tartott állatok** tartásáról és forgalmazásáról szóló²⁶ Korm. rendelet alapján – amely az állattartással, forgalmazással kapcsolatos jogokat és kötelezettségeket szabályozza (Ld.: *BKÁÉ 2015 Függelék I.1. fejezet, 32. táblázat*) – **az állatkereskedés kötelezettsége az eladás időpontjáig tart, és az állatkereteknek nincs befogadói kötelezettsége.** Az állatkert és az állatotthon létesítésének, működésének és fenntartásának részletes szabályairól szóló jogszabály²⁷ ugyanis kimondja, hogy az állatkert a természet- és állatvédelmet szolgálja, de ez a típusú védelem **nem terjed ki a díszállatok befogadására, így a megunt kedvencek elhelyezése jogszabályi szinten nem biztosított.**

A kedvtelésből tartott állatok – elsősorban a kutyák, macskák – budapesti helyzetét a II.10. *Társadalom* című fejezetben található *Társállattartás Budapesten* című alfejezet részletezi.

A jogi eszközökön túl – a fővárosi lakosok felelős állattartása és a természeti környezet veszélyeztetésének elkerülése érdekében – a fokozottabb megfelelő tájékoztatás és környezeti nevelés is elősegíti a kedvezőtlen folyamatok lassulását.

Az utóbbi években egyre komolyabb probléma, hogy a főváros külső területein **elszaporodó vaddisznó populáció** jelenléte konfliktusokhoz vezet (pl.: Kőérberki szikes rét). A probléma legfőképpen a lakóterületeken kárt okozó vadakból adódik, ugyanakkor az utakon keresztül vágó állatok is súlyos gondokat okoznak mind a természetvédelem, mind a lakosság részére (anyagi károk). A konfliktust súlyosbítja a nem megfelelő jogi szabályozás, ugyanis belterületen csak vadkár-elhárításról beszélhetünk, amelyről a fegyverekről és lőszerokről szóló kormányrendelet²⁸ rendelkezik. **A jogszabály nem tisztázza kielégítően a belterületen lévő vad elejtésének körülményeit.** Ugyanakkor fontos rögzíteni, hogy **a Budapesten élő, itt előforduló vagy áthaladó vadon élő állatokat a komplex természeti ökoszisztéma részeként kell kezelni.**

Napjainkban a **fényszennyezés** egyre nagyobb szerepet játszik életünkben. Nagyvárosi környezetben különösen nagy a jelentősége a fényterhelésnek (lightsmog) és ökológiai, természetvédelmi hatásának. A természetközeli állapotú területeket érintő fejlesztésekhez kapcsolódó közvilágítás fényszennyezéssel zavarja a helyi élővilágot. A rovarokat vonzza minden világítóttest, így az élőhelyi körülményeinek megváltozásával a helyi rovarpopuláció összetétele is megváltozik. A madarak a rájuk megtévesztően ható fény miatt éjszaka is vadásznak, felborul a bioritmusuk. A mesterségesen létrejövő poláros fény(szennyezés) a vizes élőhelyeken okozhatja a legnagyobb problémát, és jelentősen hozzájárulhat az eredetileg sokszínű élővilág elszegényedéséhez, de a városi és városközeli élővilág egysíkúvá válásában is döntő szerepe lehet.

Intézkedések

A 2013. május 1-jétől hatályos Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről szóló Főv. Kgy. rendelet²⁹ hivatali előkészítése során a településrendezési és a természetvédelmi szakterületek jogszabályi előírásainak összevetésére is sor került. Megerősítették, hogy a **természetvédelem és a területrendezés szabályai nem ellentétesek egymással**, hanem **egymást erősítő rendelkezések**, melyek – tekintettel a környezet- és természetvédelmi szempontok időnkénti hátra sorolására – szigorú kötelezettségeket állapítanak meg e szempontok érvényre juttatása érdekében. A két szakterülettel kapcsolatos hivatali feladatok végrehajtása során ismétlődően felmerül a természetvédelmi és a településrendezési **előírások összhangjának** kérdése, miszerint a területfelhasználási kategóriák, övezeti besorolások megfelelnek-e a természetvédelmi jogszabályoknak, vagy fordítva: a természetvédelmi jogszabályok meghozatala során figyelembe kell-e venni a településrendezési eszközöket.

A Tvt. indokolása maga is elismeri, hogy a természet- és tájvédelem kizárólagos körben történő szabályozása nem lehetséges, mivel arra nézve alakító, meghatározó szerepe lehet az épített környezetnek, a gazdálkodási, használati formáknak is. Ezért a Tvt. tartalmazza az építésügyre, településfejlesztésre és -rendezésre vonatkozó szabályokat, ahogy a természetvédelmi szempontok fontosságának elismeréseként **az Étv. 2013. január 1-jétől hatályos rendelkezései is szigorú természetvédelmi kikötéseket tesznek**³⁰.

Budapest 2021-től 2026-ig tartó időszakra szóló települési környezetvédelmi programjának (**BKP 2026**) B-1-2 jelű tematikus céljához, feladatához³¹ kapcsolódóan – a helyi jelentőségű természetvédelmi területek kezelési terveiben – megjelenik az **invazív fajok visszaszorítása és ezen keresztül a biológiai sokféleség megőrzése** és javítása, amely összhangban van a Nemzeti Biodiverzitás Stratégia³² célkitűzéseivel. A Nemzeti Biodiverzitás Stratégia kiemelt figyelmet szentel többek között a természetvédelmi oltalom alatt álló területek védelmének, a táji diverzitás, a zöld infrastruktúra és az ökoszisztéma szolgáltatások fenntartásának, a fenntartható erdő- és vadgazdálkodásnak és a vízi erőforrások védelmének, valamint az inváziós idegenhonos fajok elleni küzdelemnek. Ezen célkitűzések fővárosi szintű megvalósításában aktív szerepet vállal a Fővárosi Önkormányzat.

A közelmúltban elfogadott **Radó Dezső Terv** (Budapest Zöldinfrastruktúra Fejlesztési és Fenntartási Akcióterve)³³ átfogó céljai több ponton kapcsolódnak a természetvédelmi szempontból értékes területekhez. A biodiverzitás növelését segítő városi zöldinfrastruktúra fenntartás és fejlesztés átfogó cél kiemelten foglalkozik ezen értékes területekkel. A meglévő védett területek megőrzése, biodiverzitásuk növelése; védett területek zöldinfrastruktúra hálózatba való integrálása; védett területek bővítése; a rekreációs igények, természetvédelmi bemutatás és a természeti értékek megőrzésének az élőhely ökológiai terhelhetőségén alapuló összeegyeztetése; biodiverzitás stratégia készítése és a biodiverzitás monitoringja mind szerepel a megfogalmazott célkitűzések között.

Fővárosi Önkormányzat a fővárosi **erdőterületek védelme** érdekében rendeltet alkotott a magántulajdonú védett erdőkre vonatkozóan³⁴. A rendelet előzményeként a veszélyhelyzet ideje alatt a tűzifaigények biztosításához szükséges eltérő szabályok alkalmazásáról szóló Korm. rendelet³⁵ szolgált, amely az ország energiaellátásának biztosítása érdekében az erdei biomassa energetikai hasznosításának kiemelt jelentőséget tulajdonít. A jogszabály több passzusa engedményt jelent a korábbi szigorú, az erdőterületek (köztük a védett erdők) megőrzését szolgáló előírásokhoz³⁶ képest, amelynek következtében a magántulajdonú védett erdőterületeken nem érvényesülne a tarvágás tilalma. **A Fővárosi Önkormányzat** eredeti jogalkotó hatáskörben eljárva, az országos jogszabály által szabályozott életviszonyokban kiegészítő jelleggel, **rendeletet alkotott a budapesti védett természeti területen található erdők tarvágásának tilalmáról**.

A környezeti állapotértékelésekben ismertetett intézkedések, valamint a további stratégiákban³⁷ foglaltak is a fenti célokat szolgálják. Az alábbiakban a Fővárosi Önkormányzat kezelésében lévő helyi jelentőségű természetvédelmi területeket érintő intézkedéseket ismertetjük.

Helyi jelentőségű természetvédelmi területek kezelése

A helyi jelentőségű védett természeti területek természetvédelmi kezelését a FŐKERT közszolgáltatási tevékenysége keretében végzi, a BKP 2026 B-1-2 jelű tematikus célban, feladatban foglaltak szerint. A **FŐKERT Természetvédelmi és Erdőkezelési Osztálya** és a **FŐRI Természetvédelmi Őrszolgálat** szorosan együttműködik, így a helyi védettségű természetvédelmi területeken elvégzendő speciális feladatokat hatékonyabban és minél nagyobb szakmai színvonalon végezhetik.

A **természetvédelmi kezelés** egyik legfontosabb eleme a védett területeken esedékes **kaszálás**, amelyet a FŐKERT 2022-ben is részben alvállalkozók útján biztosított. A védett területek jelentős részén viszont **helyi gazdálkodók** folytatnak mezőgazdasági termelőtevékenységet, ezért a természetvédelmi szempontból optimális kaszálások és a gazdálkodó **tevékenységek összehangolása** érdekében, minden érdekelt számára nagyon fontos a folyamatos egyeztetés.

Egyes helyi jelentőségű védett természeti területeken előforduló **idegenhonos lágyszárú özönfajok visszaszorításának** problémájára megoldást nyújthatna az ellenőrzött, **legeltetési állattartás**. Ennek alkalmazására a nagyobb kiterjedésű, nyílt tereppel rendelkező területeken (mint pl. Tétényi-fennsík, Felsőrákosi-rétek, Merzse-mocsár, Naplás-tó, Mocsáros, Turjános) lenne lehetőség, amelyre folyamatos természetvédelmi törekvések jelentkeznek.

A Rákosmenti Mezei Őrszolgálattal és a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Hullóvédelmi Szakosztályával közösen 2022-ben is folytatta a tájidegen teknősfajok eltávolítását a Naplás-tó természetvédelmi területen. Az invazív fajok elleni védekezés jegyében a Naplás-tóba úgynevezett napozócsapdákat helyeztek ki, amellyel befogták a teknősöket. A befogott tájidegen állatokat rövid karantén után a Fővárosi Állat- és Növénykert fogadta be, a mocsári teknősöket pedig visszaengedték az élőhelyükre. Az akció hatására az ékszerteknősök állománya jelentősen csökkent a védett területen.

Mind az idegenhonos fajok terjedésének megállításában, mind a természetvédelmi területek kezelésének érdekében nagyobb hangsúlyt kell fektetni a **kertészeti hulladékok kerteken belüli kezelésének** támogatására, például **komposztálási programok** elindításával, ugyanis számtalan esetben a kihelyezett zöldhulladékkal jutnak ki idegenhonos, inváziós növény- és állatfajok a természetes, természetközeli élőhelyekre.

Az általános természetvédelmi kezelési feladatokon túl, 2022-ben is fontos, a helyi jelentőségű védett természeti területeket érintő beavatkozások történtek:

- A Felsőrákosi-rétek, Naplás-tó és a Turjános természetvédelmi területen tovább folytatódott az idegenhonos lágyszárú özönfajok visszaszorítása.
- A Merzse-mocsár természetvédelmi területen a láprétek egyre kiterjedtebb részén történik kaszálás, így egyre több helyen jelennek meg az élőhelyre jellemző védett növények.
- A Tétényi-fennsík egy részének komplex rehabilitációja valósult meg. A védett területen található egykori sertéshizlalda után visszamaradt inert hulladékkupacok felszámolásra kerültek, így újabb területen regenerálódhat a különleges élőhely.
- A Kőérberki szikes-rét természetvédelmi területen a kaszálással kezelt területek kiterjesztésével egyre több helyen jelentek meg az élőhelyre jellemző védett növények, illetve megkezdődtek a vizes élőhely rehabilitációjának munkálatai.
- Az értékes gyepfoltok megőrzése érdekében tovább folytatódtak az élőhelykezelési munkálatok az Újpesti homoktövis, Denevér úti gyepfolt és a Tétényi-fennsík természetvédelmi területeken.

- A Mocsáros természetvédelmi területen folytatódott az illegális hulladékhalom elszállítása, valamint több használaton kívüli épület is lebontásra került.
- A rendszeres kukaürítéseken túl több területen is régi hulladékdepóniák kerültek felszámolásra (pl. Kőérberki szikes-rét, Felsőrákosi rétek, Jegénye-völgy, Tétényi-fennsík, Nagytétényi Duna-part, Óbudai-sziget ártéri erdő természetvédelmi terület). Különböző szemétszedési akciók valósultak meg a Te-Szedd kapcsán, illetve önkéntesek bevonásával.

Önkormányzati természetvédelmi őrszolgálat

A fővárosi helyi jelentőségű védett természeti területek és értékek védelme, valamint őrzése érdekében az **országban egyedülállóan** Budapest Főváros Közgyűlése döntött a **Budapesti (önkormányzati) Természetvédelmi Őrszolgálat (Őrszolgálat)** felállításáról³⁸, majd a döntést 2014. január 1-jétől módosította úgy, hogy a feladatot „a Fővárosi Önkormányzati Rendészeti Igazgatóság keretein belül, önkormányzati természetvédelmi örök őrszolgálat útján látja el”. Az önkormányzati természetvédelmi örök munkavégzését további felsőbb jogszabályok határozzák meg³⁹.

A **fővárosi önkormányzati természetvédelmi őrszolgálat** komplex feladatellátása révén – őrzés, természetvédelmi kezelés szakmai felügyelete, szakmai javaslattevés, kapcsolattartás társhatóságokkal, gazdálkodókkal és civil szervezetekkel, környezeti nevelés, védett értékek felmérése, monitorozása – meghatározó szerepet tölt be a főváros természetvédelmében.

Az Őrszolgálat részt vett az év elején az ún. országos sasszinkronon⁴⁰, valamint az ún. országos bagolyszinkronon⁴¹, amely a **hazánkban telelő madarak éves számlálását** jelenti. Továbbá Budapest közigazgatási területén belül segít a sérült védett állatok mentésében. Aktívan közreműködött a helyi jelentőségű természetvédelmi területekre vonatkozó készülő erdőtervek kidolgozásában. Továbbá részt vett az éves Te-Szedd koordinálásában és irányításában, valamint egyéb rendezvényeken is, ahol népszerűsítette és bemutatta Budapest helyi védett területeit.

Védelemre javasolt területek felmérése, azokkal kapcsolatos egyeztetéseken való részvétel, valamint védett területen épületek, kerékpár- és közutak, valamint egyéb vonalas létesítmények építésével kapcsolatos egyeztetések, és azok kivitelezésének felügyelete is részét képezte az Őrszolgálat munkájának.

Az Őrszolgálat rendszeres jelenlétének köszönhetően a helyi jelentőségű természetvédelmi területeken 2022-ben is elhanyagolhatóan alacsony volt a szabálysértések száma.

A helyi jelentőségű természetvédelmi területeket jelölő hatósági táblák kihelyezése és pótlása folyamatos volt.

Helyi védelemre érdemes területek

A fővárosban számos olyan terület található, amely nem áll természetvédelmi oltalom alatt, de ilyen szempontból értékes, illetve védelemre érdemes, ezért a helyi természetvédelmi értékek kiterjesztésének vizsgálata folyamatos szakmai feladat. Helyi védelemre javasolható értékek körébe **olyan** természetvédelmi szempontból értékes **területek** tartoznak, **amelyek** a főváros beépített területeinek növekedése mellett **fennmaradtak, őrzik a térségre jellemző egykori élőhelyek** biológiai sokféleségét, tájképi **értékeit**. Ilyen területek közé tartozik többek között pl. a Farkas-erdő területe.

A települési környezetben élő értékes **egyedi fák, fasorok védelmét nem természetvédelmi jelentőségük, hanem városképi megjelenésük**, a városi környezetben betöltött szerepük **indokolja**. Ennél fogva **nem természeti értéként védendők, hanem az épített örökség részeként**. A településképi védelméről szóló törvény⁴² és a településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló rendelet⁴³ az egyes

települések, illetve kerületek területére készítendő arculati kézikönyvön és településképi rendeleten keresztül ad lehetőséget.

Patakrevitalizáció

A fővárosi kisvízfolyások revitalizációja évtizedek óta jelen van a várospolitikai és szakmai köztudatban. A több szakmát érintő témakör esetében az ökológiai szempontokon túlmenően az árvízvédelmi kérdéseknek is fontos szerepük van: a budai oldal hegyvidéki részén található kisvízfolyások jellemzően meredek terepviszonyú területek felszíni vízelvezetését szolgálják, ahol az árvízvédelem szempontjai elsődlegesek. Jelen fejezetben a pesti oldal kisvízfolyásai szerepelnek, amelyek revitalizációja során a természetvédelmi és ökológiai szempontok kapnak nagyobb hangsúlyt.

A **Rákos-patak** revitalizációjának tervezése az utóbbi években vett újabb lendületet, ezenkívül a **Szilas-patak** revitalizációjával kapcsolatban és a **Ráckevei (Soroksári)-Duna menti területekre** is elkészült egy tanulmány (bővebben Ld.: BKÁÉ 2021).

A Fővárosi Önkormányzat a kisvízfolyások menti területekre is kiterjesztette a Vadvirágos Budapest programot, amely alternatív gyepgazdálkodás alkalmazásával a biológiai sokféleség megóvását célozza (bővebben Ld.: 11.7. Zöldfelület-gazdálkodás). A programban új elemként szerepelnek a fővárosi patakok partjai, összesen 33 kilométer hosszan (Rákos-, Csömöri-, Mogyoródi-, Gyáli- és Caprera-patakok, továbbá az Illatos-árok ferencvárosi Kiserdő szakasza és a Sósmocsár két ága). Az évente egyszeri kaszálással (az extenzív gyepgazdálkodás folytatásával) változatosabb élővilágú patakparti gyepfelületek alakíthatók ki, a magasabbra engedett gyeppek több vizet kötnek meg, kedvezően hatnak a területek vízgazdálkodására is.

További javasolt feladatok

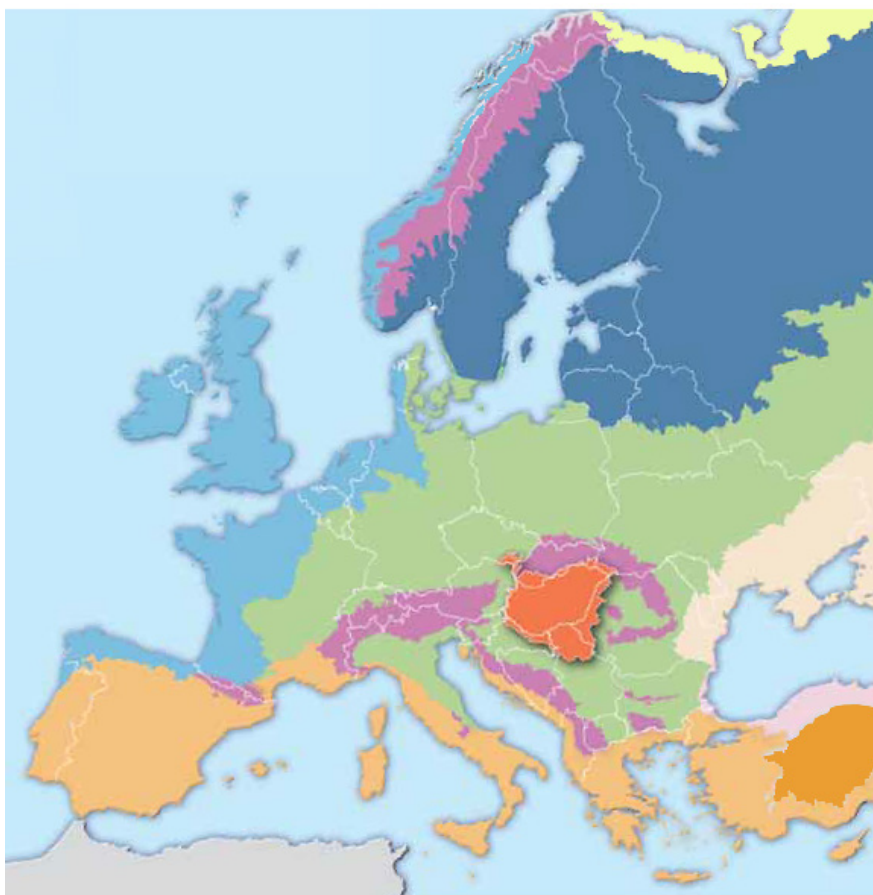
A meglévő védett területek mellett számos olyan természeti, ökológiai értéket képviselő terület található, amelyek jelenleg jogszabályokkal nem védettek, de megőrzésük a főváros biodiverzitása szempontjából különösen fontos. Szükséges az értékes természeti területek védelem alá helyezése.

- **Pufferterületek kialakítása** – Radó D. tervből: A védett területek közvetlen környezete a pufferterület, amely átmeneti zónát alkot a védett terület és az egyéb területhasználatok között. Megőrzésük és funkcióik, hasznosításuk szabályozása fontos.
- **A helyi természetvédelmi területek kezelésének hatékony megvalósítása:** az élőhelyek folyamatos monitorozása, valamint a természetvédelmi kezelés hatékonyabb megvalósítása a FŐKERT és a Budapesti Természetvédelmi Őrszolgálat munkájának megerősítésén keresztül, a civil szervezetek bevonásával.
- **A kisvízfolyás-revitalizációs programok** megvalósítása az érintett kerületi és agglomerációs önkormányzatok szoros együttműködésével.
- **Jogszabálmódosítási javaslatok** a természetvédelem érdekében:
  - az **élővilágra is káros ünneplési szokások** (lufik- és lampionok eregetése, tűzijátékok stb.) szabályozása;
  - az élővilágra káros indokolatlan **fényszennyezés** kiküszöbölését célzó szabályozás kialakítása: a kapcsolódó országos és helyi önkormányzati rendeletek felülvizsgálata.
- **Ökológiai szempontok további érvényesítése a fővárosi zöldfelület-gazdálkodásban.**
Cél a városi biodiverzitással, városi élőhely-védelemmel kapcsolatos bevonási/érzékenyítő/környezeti nevelési programok indítása. Nagy hangsúlyt kell helyezni a szemléletformálásra a természetvédelmi területek, parkok, fasorok fenntartása és fejlesztése tekintetében.

- **Felelős állattartás** elősegítését célzó szemléletformálás és egyeztető fórum kialakítása az állatvédelmi, természetvédelmi szempontok érvényesítése, valamint a közterülethasználati konfliktusok mérséklése érdekében.

Függelék

F.1.

3. ábra: Európa biogeográfiai régiói (Forrás: EEA ⁴⁴)

- alpesi
- anatóliai
- sarki
- atlanti
- fekete-tengeri
- boreális
- kontinentális
- mediterrán
- pannóniai
- sztyeppe
- adatlefedettségen kívül eső terület

F.2.

Sor-szám	Terület neve	A területen található özönnövények és egyéb tájidegen növényfajok neve	A fertőzöttség fokozata
1.	Balogh Ádám-szikla természetvédelmi terület	ürömlevelű parlagfű (<i>Ambrosia artemisiifolia</i>)	1
		bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>)	2
2.	Apáthy-szikla természetvédelmi terület	zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	1
		japán keserűfű (<i>Fallopia sp.</i>)	2
		kanadai aranyvessző (<i>Solidago canadensis</i>)	1
		feketefenyő (<i>Pinus nigra</i>)	2
		közönséges orgona (<i>Syringa vulgaris</i>)	1
		keleti tuja (<i>Platycladus orientalis</i>)	1
3.	Fazekas-hegyi kőfejtő természetvédelmi terület	kanadai aranyvessző (<i>Solidago canadensis</i>)	1
		japán keserűfű (<i>Fallopia sp.</i>)	2
		keleti tuja (<i>Platycladus orientalis</i>)	2
		fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	1
4.	Ferenc-hegy természetvédelmi terület	kanadai aranyvessző (<i>Solidago canadensis</i>)	1
		bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>)	1
		japán keserűfű (<i>Fallopia sp.</i>)	2
		feketefenyő (<i>Pinus nigra</i>)	1
		kései meggy (<i>Prunus serotina</i>)	1
		nagy meténg (<i>Vinca major</i>)	2

1. táblázat: Helyi jelentőségű védett természeti területek fertőzöttségi fokozata az özönnövények és egyéb tájidegen növényfajok jelenléte szerint (saját adatfelvétel: 2022)
(Az egyes fajok jelenlétének mértéke: - : nem vagy kevésbé jellemző; fertőzöttség mértéke: 1 = 0-5%, 2 = 5-10%, 3 = 10-25%, 4 = 25-50%, 5 = 50-75%, 6 = 75-100%)

Sor-szám	Terület neve	A területen található őzönnövények és egyéb tájidegen növényfajok neve	A fertőzöttség fokozata
5.	Mihályfi Ernő kertje természetvédelmi terület	-	-
6.	Jegenye-völgy természetvédelmi terület	kései meggy (<i>Prunus serotina</i>)	1
		keleti tuja (<i>Platycladus orientalis</i>)	1
		japán keserűfű (<i>Fallopia sp.</i>)	2
		feketefenyő (<i>Pinus nigra</i>)	2
		fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	1
7.	Róka-hegy természetvédelmi terület	feketefenyő (<i>Pinus nigra</i>)	3
		vörös tölgy (<i>Quercus rubra L.</i>)	1
		fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	2
		közönséges orgona (<i>Syringa vulgaris</i>)	2
		alkörmös (<i>Phytolacca sp.</i>)	1
8.	Mocsáros természetvédelmi terület	kanadai aranyvessző (<i>Solidago canadensis</i>)	1
		keskenylevelű ezüstfa (<i>Elaeagnus angustifolia</i>)	2
		zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	2
		japán keserűfű (<i>Fallopia sp.</i>)	2
9.	Óbudai-szigeti ártéri erdő természetvédelmi terület	zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	2
		kanadai aranyvessző (<i>Solidago canadensis</i>)	2
10.	Újpesti homoktövis természetvédelmi terület	zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	2
		kanadai aranyvessző (<i>Solidago canadensis</i>)	4
		fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	3
		feketefenyő (<i>Pinus nigra</i>);	1
		egynyári seprence (<i>Stenactis annua</i>)	2
		keskenylevelű ezüstfa (<i>Elaeagnus angustifolia</i>)	4
		közönséges orgona (<i>Syringa vulgaris</i>)	1
		bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>)	1
		kései meggy (<i>Prunus serotina</i>)	1
		közönséges ördögcérna (<i>Lycium barbarum</i>)	1
		szivarfa (<i>Catalpa bignonioides</i>)	1
		bugás csörgőfa (<i>Koelreuteria paniculata</i>)	1
		cserjés gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>)	2
11.	Palotai-sziget természetvédelmi terület	zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	5
		kanadai aranyvessző (<i>Solidago canadensis</i>)	3
		egynyári seprence <i>Stenactis annua</i>	1
		bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>)	1
		bíbor nebáncsvirág (<i>Impatiens glandulifera</i>)	1
		adventív őszirózsa faj (<i>Aster sp.</i>)	2
		cserjés gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>)	1

Sor-szám	Terület neve	A területen található özönnövények és egyéb tájidegen növényfajok neve	A fertőzöttség fokozata
12.	Felsőrákosi-rétek természetvédelmi terület	kanadai aranyvessző (<i>Solidago canadensis</i>)	4
		magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>)	4
		közönséges selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>)	4
		japán keserűfű (<i>Fallopia sp.</i>)	1
		keskenylevelű ezüstfa (<i>Elaeagnus angustifolia</i>)	2
		adventív őszirózsa faj (<i>Aster sp.</i>)	2
		zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	3
		cserjés gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>)	1
		bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>)	2
		nyugati ostorfa (<i>Celtis occidentalis</i>)	1
		fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	3
		lepényfa (<i>Gleditsia triacanthos</i>)	2
		ürömlevelű parlagnő (<i>Ambrosia artemisiifolia</i>)	1
		közönséges júdásfa (<i>Cercis siliquastrum</i>)	1
közönséges orgona (<i>Syringa vulgaris</i>)	1		
13.	Felsőrákosi-tó természetvédelmi terület	magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>)	3
		keskenylevelű ezüstfa (<i>Elaeagnus angustifolia</i>)	1
		bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>)	1
		zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	1
14.	Budai Arborétum természetvédelmi terület	-	-
153.	Rupp-hegy természetvédelmi terület	erdeifenyő (<i>Pinus sylvestris</i>) telepítés	1
		fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	1
16.	Kőérberki szikes-rét természetvédelmi terület	bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>)	1
		fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	1
		kanadai aranyvessző (<i>Solidago canadensis</i>)	1
		magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>)	1
		adventív őszirózsa faj (<i>Aster sp.</i>)	1
		nyugati ostorfa (<i>Celtis occidentalis</i>)	1
		keskenylevelű ezüstfa (<i>Elaeagnus angustifolia</i>)	1
		cserjés gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>)	1
		közönséges selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>)	1
		amerikai kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>)	1
		közönséges orgona (<i>Syringa vulgaris</i>)	1
		közönséges vadgesztenye (<i>Aesculus hippocastanum</i>)	1
		tövisek lepényfa (<i>Gleditsia triacanthos</i>)	1
		közönséges dió (<i>Juglans regia</i>)	1
		közönséges ördögcezna (<i>Lycium barbarum</i>)	1
zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	2		
ecetfa (<i>Rhus typhina</i>)	1		
17.	Ördög-om természetvédelmi terület	fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	3
		kisvirágú nebánsvirág (<i>Impatiens parviflora</i>)	2
		keleti tuja (<i>Platycladus orientalis</i>)	2
		feketefenyő (<i>Pinus nigra</i>)	3
		kései meggy (<i>Prunus serotina</i>)	1
18.	Kis-Sváb-hegy természetvédelmi terület	feketefenyő (<i>Pinus nigra</i>) telepítés	4
		közönséges orgona (<i>Syringa vulgaris</i>)	1
		zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	2
		bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>)	2
		bugás csörgőfa (<i>Koeleruteria paniculata</i>)	1

Sor-szám	Terület neve	A területen található özönnövények és egyéb tájidegen növényfajok neve	A fertőzöttség fokozata
19.	Denevér utcai-gyepfolt természetvédelmi terület	bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>)	1
		fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	1
		közönséges orgona (<i>Syringa vulgaris</i>)	3
		kisvirágú nebáncsvirág (<i>Impatiens parviflora</i>)	2
		keskenylevelű ezüstfa (<i>Elaeagnus angustifolia</i>)	3
20.	Fácános természetvédelmi terület	közönséges vadgesztenye (<i>Aesculus hippocastanum</i>)	3
		nagy meténg (<i>Vinca major</i>)	1
21.	Csillagvölgyi út természetvédelmi terület	feketefenyő (<i>Pinus nigra</i>)	2
		fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	1
		zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	1
22.	Istenhegyi úti kert természetvédelmi terület	kanadai aranyvessző (<i>Solidago canadensis</i>)	1
		fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	1
		közönséges dió (<i>Juglans regia</i>)	1
		zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	1
23.	Művész úti kert természetvédelmi terület	feketefenyő (<i>Pinus nigra</i>)	2
		közönséges vadgesztenye (<i>Aesculus hippocastanum</i>)	1
		fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	2
24.	Turjános természetvédelmi terület	aranyvessző fajok (<i>Solidago sp.</i>)	3
		fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	2
		zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	2
		közönséges selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>)	2
		nyugati ostorfa (<i>Celtis occidentalis</i>)	1
		őszirózsa fajok (<i>Aster sp.</i>)	4
		süntők (<i>Echinocystis lobata</i>)	1
		vadszőlő fajok (<i>Parthenocissus sp.</i>)	1
		ürömlevelű parlafű (<i>Ambrosia artemisiifolia</i>)	1
25.	Szilas-tó természetvédelmi terület	zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	3
		kanadai aranyvessző (<i>Solidago canadensis</i>)	3
		fekete dió (<i>Juglans nigra</i>)	2
		fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	3
		ürömlevelű parlafű (<i>Ambrosia artemisiifolia</i>)	1
26.	Naplás-tó természetvédelmi terület	kanadai aranyvessző (<i>Solidago canadensis</i>)	3
		magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>)	3
		kései meggy (<i>Prunus serotina</i>)	1
		zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	3
		adventív őszirózsa fajok (<i>Aster sp.</i>)	3
		cserjés gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>)	1
		közönséges selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>)	2
		süntők (<i>Echinocystis lobata</i>)	1
		vadszőlő fajok (<i>Parthenocissus sp.</i>)	1
		feketefenyő (<i>Pinus nigra</i>)	1
		fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	2
		nyugati ostorfa (<i>Celtis occidentalis</i>)	2
		bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>)	1
amerikai kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>)	1		

Sor-szám	Terület neve	A területen található özönnövények és egyéb tájidegen növényfajok neve	A fertőzöttség fokozata
27.	Merzse-mocsár természetvédelmi terület	kanadai aranyvessző (<i>Solidago canadensis</i>)	4
		magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>)	4
		selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>)	4
		keskenylevelű ezüstfa (<i>Elaeagnus angustifolia</i>)	2
		bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>)	2
		zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	3
		nyugati ostorfa (<i>Celtis occidentalis</i>)	1
		amerikai kóris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>)	1
		kései meggy (<i>Prunus serotina</i>)	2
		fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>)	3
vörös tölgy (<i>Quercus rubra</i> L.)	1		
28.	Péceli úti kert természetvédelmi terület	-	-
29.	Kis-Háros-sziget természetvédelmi terület	vadszőlő fajok (<i>Parthenocissus</i> sp.)	3
		japán keserűfű (<i>Fallopia</i> sp.)	2
		zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	3
		adventív őszirózsza fajok (<i>Aster</i> sp.)	3
		aranyvessző fajok (<i>Solidago</i> sp.)	1
30.	Tétényi-fennsík természetvédelmi terület	bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>)	1
		feketefenyő (<i>Pinus nigra</i>) telepítés	3
		keskenylevelű ezüstfa (<i>Elaeagnus angustifolia</i>)	2
		közönséges orgona (<i>Syringa vulgaris</i>)	1
31.	Nagytétényi Duna-part természetvédelmi terület	japán keserűfű (<i>Fallopia</i> sp.)	2
		zöld juhar (<i>Acer negundo</i>)	3
		aranyvessző fajok (<i>Solidago</i> sp.)	1
		bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>)	1
32.	Soroksári Botanikus Kert természetvédelmi terület	kanadai aranyvessző (<i>Solidago canadensis</i>)	1
		ürömlevelű parlagfű (<i>Ambrosia artemisiifolia</i>)	1
		selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>)	1
33.	Bécsi kapu téri védett szőlőtőke	-	-
34.	Gazda utcai hársfa	-	-
35.	Kondor utcai libanoni cédrus	-	-
36.	Heinrich István utcai olimpiai emléktölgy	-	-
37.	Eötvös úti kocsánytalan tölgy	-	-
38.	Felhő utcai hegyi mamutfenyő	-	-
39.	Mártonfa utcai eperfa	-	-
40.	Ráth György utcai platán	-	-
41.	Svájci úti bükk	-	-

A fejezet hivatkozásai

¹ L.: Budapest Környezeti Állapotértékelése – 2014., (a továbbiakban: BpKÁÉ-2014.) Függelék I.1., 122. oldal

² <https://land.copernicus.eu/news/corine-land-cover-now-updated-for-the-2018-reference-year>

³ Bajor Z. (2010): A természet(védelem) városi határai. Budapest: a székesfőváros történeti, művészeti és társadalmi képes folyóirata, 33(5): 7-9. oldal

⁴ 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről

⁵ Tvt. 24. § (1) bekezdés b) pont

⁷ http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/biogeos/Pannonian/KH7809609HUC_002.pdf 12. oldal

⁷ 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről

⁸ a Gellérthegy Természetvédelmi Terület létesítéséről szóló 1/1997. (I. 8.) KTM r., a Budai Sas-hegy természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról szóló 40/2007. (X. 18.) KvVM r., a Budapesti botanikus kert természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról szóló 41/2007. (X. 18.) KvVM r., a Jókai-kert természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról szóló 55/2007. (X. 18.) KvVM r., a Pálvölgyi-barlang felszíni védőterülete természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról szóló 66/2007. (X. 18.) KvVM r., a Szemplőhegyi-barlang felszíni védőterülete természetvédelmi terület védettségének fenntartásáról szóló 74/2007. (X. 18.) KvVM r., a Budai Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról szóló 125/2007. (XII. 27.) KvVM r., a Háros-szigeti ártéri erdő természetvédelmi terület bővítéséről és természetvédelmi kezelési tervéről szóló 15/2009. (IX. 17.) KvVM r., a Tétényi-fennsík természetvédelmi terület létesítéséről szóló 129/2011. (XII. 21.) VM r., a Tamariskadomb természetvédelmi terület létesítéséről szóló 89/2012. (VIII. 28.) VM r., a Fővárosi Állat- és Növénykert természetvédelmi terület országos jelentőségű védett természeti területté történő nyilvánításáról szóló 125/2013. (XII. 17.) VM r., a földtani alapszelvények és földtani képződmények védetté nyilvánításáról és természetvédelmi kezelési tervéről szóló 55/2015. (IX. 18.) FM rendelet.

⁹ a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 23. § (2) bekezdés

¹⁰ Vidékfejlesztési Értesítő LXII. évf. (2012.) 1. szám

¹¹ Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság adatszolgáltatása Budapest Településszerkezeti Tervéhez, 2019.

¹² a barlangok nyilvántartásáról, a barlangok látogatásának és kutatásának egyes feltételeiről, valamint a barlangok kiépítéséről szóló 17/2021. (IV.9.) AM rendelet

¹³ a barlangok felszíni védőövezetének kijelöléséről szóló 16/2009. (X. 8.) KvVM rendelet

¹⁴ http://www.termeszetvedelem.hu/index.php?pg=menu_543

¹⁵ A Normafa Park történelmi sportterületről szóló 2013. évi CXLVIII. törvény (a továbbiakban: Normafa törvény) 1. melléklete szerint

¹⁶ Normafa törvény 3. § (1) bekezdés

¹⁷ A környezetvédelmi és természetvédelmi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 625/2022. (XII.30.) Korm. rendelet 13. és 19. §-ok, és az 2. melléklet II. pont, 5. alpont alapján

¹⁸ TVT. 24. § (1) bekezdés b) pontja

¹⁹ 25/2013 (IV. 18.) Föv. Kgy. rendelet Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről

²⁰ a fővárosi zöldfelületi rendszerbe tartozó zöldterületek és zöldfelületek védelméről, használatáról, fenntartásáról és fejlesztéséről szóló 10/2005. (III. 8.) Föv. Kgy. rendelet 2. § d) pontja és 8. § (1) bekezdése

²¹ Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről szóló 25/2013. (IV. 18.) Föv. Kgy. rendelet 5. §; továbbá a Természetvédelmi Őrszolgálat Szolgálati Szabályzatáról szóló 9/2000. (V. 19.) KöM rendelet 2. § (3) bekezdése és a Tvt. 36. § (2) bekezdése alapján

²² Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény 25-27.§ és 43-44.§

- ²³ Kiss B., Lengyel G., Nagy Zs., Kárpáti Zs., (2013): A pettyesszárnyú muslica (*Drosophila suzukii*) első magyarországi előfordulása. *Növényvédelem* 49(3):97-99. o.
- ²⁴ Roques, A., Kenis M., Lees D., Lopez-Vaamonde, C., Rabitsch W., Raspules J.-Y. Roy, D.B. (2010): *Alien terrestrial arthropods of Europe* Pensoft, Szófia-Moszkva.
- ²⁵ a vadon élő állat- és növényfajok számára kereskedelmük szabályozása által biztosított védelemről, 708/2007/EK rendelete (2007. június 11.) az idegen és nem honos fajoknak az akvakultúrában történő alkalmazásáról
- ²⁶ a kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló 41/2010. (II. 26.) Korm. rendelet
- ²⁷ az állatkert és az állatotthon létesítésének, működésének és fenntartásának részletes szabályairól szóló 3/2001. (II. 23.) KöM-FVM-NKÖM-BM együttes rendelet, 1. § és 10. §
- ²⁸ 253/2004. (VIII. 31.) Korm. rendelet a fegyverekről és lőszerkekről, 36. §
- ²⁹ a fővárosi zöldfelületi rendszerbe tartozó zöldterületek és zöldfelületek védelméről, használatáról, fenntartásáról és fejlesztéséről szóló 10/2005. (III. 8.) Föv. Kgy. rendelet 2. § d) pontja
- ³⁰ az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény **„3. § (1) Az épített környezet alakítását és védelmét: [...] b) a jogszabályokban előírt [...] környezet- és természetvédelmi követelményekkel összhangban, [...] kell megvalósítani.”**
„7.§ (1) A településfejlesztés és a településrendezés célja [...] c) a természeti, táji [...] értékek gyarapítása és védelme”
- ³¹ 141/2021.(01.27.) Föv. Kgy. határozatával jóváhagyott Budapest 2021-2026 időszakra szóló Környezetvédelmi Programja
https://budapest.hu/SiteAssets/Lapok/2020/budapest-kornyeztvedelmi-programja/Honlapra_BKP_2021_2026.pdf 44. oldal, és
<https://einfoszab.budapest.hu/list/fovarosi-kozgyules-nyilvanos-ulesei.id=110289:type=3:parentid=12162:parenttype=2>
- ³² 28/2015 (VI.17.) OGY határozattal elfogadott, a biológiai sokféleség megőrzésének 2015-2020 közötti időszakra szóló nemzeti stratégiája
- ³³ 664/2021. (III.31.) Föv. Kgy. határozattal elfogadott Radó Dezső Terv (Budapest Zöldinfrastruktúra Fejlesztési és Fenntartási Akcióterve), 2021
- ³⁴ a védett természeti területen található budapesti erdők tarvágásának tilalmáról szóló 33/2022. (IX. 4.) Föv. Kgy. rendelet
- ³⁵ aveszélyhelyzet ideje alatt a tűzifaigények biztosításához szükséges eltérő szabályok alkalmazásáról szóló 287/2022. (VIII. 4.) Korm. rendelet
- ³⁶ Tvt. 33. § (5) a) mind az állami, mind az önkormányzati, mind a magántulajdonban álló erdők vonatkozásában kimondja, hogy „Védett természeti területen lévő erdőben tarvágás csak nem őshonos fafajokból álló, vagy természetes felújulásra nem képes állományokban – összefüggően legfeljebb 3 hektár kiterjedésben – engedélyezhető,”
- ³⁷ 1255/2017.(VIII.30.) Föv. Kgy. határozatával jóváhagyott Budapest zöldfelületi rendszerének fejlesztési koncepciója
- ³⁸ Budapest helyi jelentőségű védett természeti területeiről szóló 25/2013. (IV. 18.) Föv. Kgy. rendelet 5. §
- ³⁹ Tvt. 63. §; a 4/2000. (I. 21.) Korm. rendelet a természetvédelmi örökre, illetve őrszolgálatokra vonatkozó részletes szabályokról; a Természetvédelmi Őrszolgálat Szolgálati Szabályzatáról szóló 9/2000. (V. 19.) KöM rendelet
- ⁴⁰<https://www.mme.hu/19-oroszagos-sasszinkron-es-7-sasnap>,
<https://parlagisas.hu/hu/content/elkeszult-2022-evi-19-oroszagos-es-5-pannon-regios-sasleltar>
- ⁴¹<https://www.mme.hu/elkeszult-telelo-erdei-fulesbaglyok-2022-evi-oroszagos-lakossagi-felmeresenek-osszesitese-20220221>
- ⁴² A településképp védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény
- ⁴³ A településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 419/2021. (VII. 15.) Korm. rendelet
- ⁴⁴ http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures/biogeographical-regions-in-europe-1/map_2-1_biogeographical-regions.eps/Map%203.1%20Protected%20areas_biogeographical%20regions.eps.75dpi.png/download